

YILANI ÖLDÜRSELER

Yaşar Kemal

Özet 1976 yılında yayımlanan roman annesi ile diğer insanlar arasında kalan Hasan'ın hikayesini anlatır. Hasan'ın annesi Esme güzelliği herkesin diline düşmüş genç bir kadındır, taliplerinden biri olan Abbas onu ailesinden istemiş ancak reddedilmiştir. Halil ise Abbas gibi Esme'nin taliplerinden biridir ve onu ailesinden istemek yerine kaçırarak ırzına geçer ve zorla evlenir. Bu olayın ardından Hasan'ın doğumuna kadar ağzını hiç açmayan Esme oğlunun doğumuyla yeniden hayata bağlanır. Hasan altı yedi yaşlarına geldiğinde babası Halil, Esme'nin eski talibi Abbas tarafından kendi evinde çocuğu ve karısının önünde öldürülür. Sonrasında Halil'in kardeşleri Abbas'ı öldürür ancak Halil'in annesi oğlunun asıl katilinin Esme olduğunu söyler ve onun da öldürülmesini ister. Bu arada Esme okuryazar bir kadın olması sayesinde ölen kocasının işlerini kimseden destek görmeden yürütmeye başlamıştır. Ancak Hasan babaannesi ve amcaları tarafından mümkün olan her biçimde annesine karşı nefret beslemeye itilir. Zaman içerisinde tüm köylü babasının intikamını alamayan Hasan'ı kınamaya ve babasının hortlayıp hayvan kılığında insanlara görünerek intikam isteğini duyurmaya çalıştığına dair hikayeler üretmeye başlar. En sonunda hikayelerin hepsi annesinin bütün erkekleri heyecanlandıran güzelliğine odaklanır ve Hasan işte o zaman annesini öldürme cesaretini kendinde bulur ve onu öldürür.

Temalar

Yabancılaşma Hasan kendi duygularına karşı bir yabancılaşma içerisine girer. Bir evlat olarak annesini sever ancak toplum bu sevgiyi onaylamaz. Annesine karşı olan duygularının toplum tarafından da onaylanması gerektiğini aksi takdirde duygularını ifade ederek yaşamasının mümkün olmadığını zamanla öğrenir.

Toplum baskısı Hasan'ın yaşadığı yabancılaşma toplum baskısının bir sonucudur. Nitekim köy ahalisi Hasan'ın vicdanını özgür bırakmaz hatta söylentileri aracılığıyla Hasan'ın kendi vicdanının sesi olur. Adeta Esme'nin yaşamı üzerinde son söz hakkına sahip kimselere dönüşürler.

Güzellik Esme'nin güzelliği hem övgü alır hem de yerden yere vurulur. Esme tecavüze uğramıştır çünkü çok güzeldir, Esme'nin kocası öldürülmüştür çünkü güzelliği diğer erkeklerin dikkatini çekmektedir, Esme yaşamamalıdır çünkü bu güzelliği Halil'in yatağına bir başka adamı mutlaka koyacaktır. Esme dışında herkes onun güzelliği üzerinde bir hak sahibidir. Hasan bile annesinin güzelliğini düşünerek onu öldürmeye ikna olur zira onun için babası Halil ölmüş olsa da annesinin her gece yastığa başını koyduğu yatak hala babasına aittir.

İntikam İntikam birçok şeyi harekete geçiren bir tema olarak belirir. Halil'in annesi oğlunun intikamını almak için Esme'nin öldürülmesini ister. Onun bu isteği tüm köy ahalisini etkisi altına alır ve herkes yaşanan her şeyi onun nefretinden yola çıkarak hikayeleştirir. Ancak kimse Halil'in Esme'yi kaçırdığı tecavüz ettiğini ve bu hatasının bedelini ödemediği gerçeğini görmez.

Annelik Annelik roman içinde iki farklı uçta yaşanır. İki Halil'in annesine aittir. Oğlunun intikamını ister ve torunu Hasan'ı her fırsatta annesi Esme'yi öldürmesi için dolduruşa getirir. Ancak Esme de annedir ve oğluyla birlikte kalabilmek uğruna kendi yaşamını feda eder.

Soyutlanmışlık Hasan ve Esme köylü tarafından toplum yaşamından soyutlanırlar. Hasan bulduğu her fırsatta insanlardan kaçmak ister çünkü sözleriyle onu çepeçevre kuşatırlar. Esme ise herkes onunla ilgili hikayeler anlattığı için kimseyle iletişim halinde değildir.

Acı Hasan, annesi ve büyükannesi acı içindedir. Hasan, babası öldürüldükten sonra maruz kaldıkları nedeniyle acı içindedir. Esme oğluyla bir yaşam kurmaya çabaladığı ve engellendiği için acı çeker. Büyükanne ise oğlu öldürüldüğü için sürekli bir yas halindedir ve acı çeken herkes kendi acısıyla baş etmenin yollarını aramaktadır. Hasan kayalıklara kaçar, büyükanne torununu dolduruşa getirir, Esme ise her şeye kabullenerek yaklaşır.

Kişiler

Hasan Hasan arkadaşı olmayan yalnız bir çocuktur. Amcası Mustafa onun durumunu anlamaya çalışsan tek kişidir ve annesi Esmeyi Hasan'ı onlara bıkararak köyden kaçmak için ikna etmeye çalışır. Babaannesi ise annesine karşı duyulan nefretin ete kemiğe bürünmüş hali gibi durur Hasan'ın hayatında. Tüm köylü, güzel annesine kıyıp öldüremediği için onun korkak olduğunu düşünür. Yalnız Dursun annesinin melekler gibi güzel olduğu için ona kıymanın doğru olmayacağını söyler. Dolayısıyla Hasan, annesine olan sevgisinin meşruiyetinin toplumca tanındığını göremeyen ancak kendi içinde bulabilen fakat bunu da savunacak gücü olmayan bir kahramandır.

Esmeyi Esmeyi güzelliği herkesçe kabul edilmiş genç bir kadındır ve oğlu Hasan'ı bırakıp köyü terk ederek hayatını kurtarma şansı varken bunu reddeder. Oğluyla birlikte kaçmaya çalışsa da yakalanır ve ölen kocasının kardeşleri tarafından şiddete maruz bırakılır. Kendisi ve oğlu hakkında söylenenlere karşı kendini hiçbir zaman savunmaz yalnızca oğlunun ne düşündüğüne önem verir. Hayatını büyük bir kabullenişle yaşar ve sonlandırılmasına müsaade eder.

Amcalar Hasan'ın amcaları daima onunla iletişim halinde kalır ancak anneleri gibi Esmeyi'nin öldürülmesi konusunda Hasan'a baskı yapmazlar.

Büyükanne Hasan'ın büyükannesi Esmeyi'ye karşı nefret doludur ve bulabildiği her fırsatta Hasan'ı annesini öldürmek için dolduruşa getirir.

Köy ahalisi Köy ahalisi Hasan ve ailesine olanları yakından takip eder ve Halil'le ilgili hortlak hikayeleri üretirler. Kendisine bir hortlak gibi musallat olan bu hikayelerden kurtulamayan Hasan, annesine olan sevgisinin meşru olup olmadığını köy ahalisine bakarak idrak etmeye çalışır. Nitekim insanlar birer yargıç gibi davranarak Hasan ve Esmeyi yargırlar. Anlattıkları hikayelerle, Hasan ve Esmeyi'nin kendilerini izledikleri başka bir gerçeklik yaratırlar.

Hasan (İçe dönük)

Karakter Hasan annesi ve tüm hayatı anlamına gelen köy ahalisi arasında sıkışık kalmış savunmasız bir çocuktur. Annesini sevmesine ve onun yaşamasını istemesine rağmen tüm köyün ne düşündüğü de onun için anlamlıdır. Sürekli dinleyen, çok az konuşma imkanı bulan Hasan annesinin bulaşıcı bir hastalık gibi yorumlanışından oldukça etkilenir. Ona olan sevgisini bastırmaya çalışırken bazen kendini onun kucağında buluverir. Bu kargaşanın ifade bulmamış öfkesini mağaralara, kayalıklara koşup hayvanlarla yaşadığı yalnızlığında sindirmeye çalışır. Onun tüm kimliği diğer insanların, onun annesiyle olan ilişkisi hakkında düşündükleriyle biçimlenmiştir.

Aktiviteler Hasan'ın kendi başına geçirdiği zamanı kayalık alanlarda gece gündüz demeden yürümekten, içinde yaşadığı doğayı izlemekten ve avlanmaktan ibarettir. Fakat köyde olduğu zamanlarda insanların arasında dolanıp annesinin güzelliğinden ve babasının geri dönüp intikam isteyen hortlağından bahseden hikayeleri merakla dinlemekten geri duramaz.

ÖRNEK ANILAR

Kararsız Belki de yalnızca bir çocuk olduğundan, annesine karşı davranışları çelişkilidir. Babaannesini ziyaret ettiği bir gün babasının asıl katilinin annesi olduğunu ve öldürülmesi gerektiğini uzun uzun dinler ve eve döndüğünde ona sarılan annesini buz gibi karşılar. Ona olan sevgisini bastırmak için çırpırır. Fakat aynı gün amcası, dedesinin tüfeğini ona hediye ederek tüfek kullanmayı öğretmek için onu kayalıklara gezintiye çıkarır. Hasan yeni bir şey öğrenmenin verdiği sevinçle döndüğünde annesinin boynuna atılır ve ona sıkıca sarılır.

Asosyal Hasan'ın birlikte eğlenebileceği hiçbir arkadaşı yoktur. Kayalıklarda tek başına zaman geçirmeyi tercih eder. Kendiyle aynı yaşlardaki tek arkadaşı hiç konuşmayan Salih'tir. Onunla vakit geçirmekten hoşlanmasının nedeni de Salih'in konuşmayı dinliyor oluşudur. Bu tutumunu yaşı biraz daha ilerlediğinde de değişmez. Annesini öldürüp hapse girdiğinde mahpuslardan biri ona saldırıda bulunana değin sessizliğini korur.

Sessiz İnsanlar, babası kedi, yılan ve türlü hayvan şeklinde görünüp intikamını talep ettiği halde annesini öldürmeyen Hasan'ın korkak olduğunu düşünür. Annesinin başka erkeklerle görüşmesine ses çıkarmadığını hatta onları izlemekten keyif aldığını söylerler. Hasan tüm bunları söylentileri dinler ancak hiç sesini çıkarmaz. Hatta bu hikayeleri dinlemeye öyle alışır ki konuşulmadıkları zaman şaşırır ve içten içe daha çok dinlemek ister.

Gizemli Herkes onlar hakkında konuşmaya devam ederken Hasan gizlice kırlangıç yuvalarını dağıtır ki bu, köylüler tarafından büyük bir günah olarak kabul edilmiştir. O dağıttıkça köylüler toplar fakat en sonunda toplamayı bırakırlar. Bunun yapanın kim olduğunu bilmelerine rağmen kimse dile getiremez. Sonrasında ise kendi evlerini ateşe verir ve herkes bunu kimin yaptığını bulmak için uğraşır ve şüphe duyulan herkese cezası verilir. Fakat tüm köylü aynı zamanda işbirliği içinde yanan evi yeniden inşa eder.

Pes eden Bunaldığı bir zaman köyü terk eder ve annesinin dayıları olduğunu öğrenerek onlardan yardım istemek için yola çıkar. Fakat onları bulamaz ve yolda hastalanmış şekilde geri döner. Bunun üzerine köy ahalisi onu babasının kaçırdığına ve intikamını almadığı için ona saldırdığına dair bir söylenti yayar. Aylarca konuşulan bu hikaye üzerine bir gün babaannesine, amcalarına ve yoldan geçen herkese sadece onlardan kaçmak için köyü terk ettiğini haykırır. Bu olaydan sonra köylüler onun aklını yitirdiğini düşünür ve Hasan sonunda pes ederek onların gerçekliğini kendi gerçekliğine tercih eder. Annesi, babasının hortlağı ve kendisi hakkında anlattıkları her hikayeyi merakla ve iştahla dinler. Herkesin artık bu hikayelerden usanıp sustuğu zaman da annesini öldürür.

Esme (İçe dönük)

Karakter Esme, oğlundan başka kimsesi olmayan genç ve güzel bir kadındır. En cüretkar davranışı oğlunu alarak köyden kaçma girişiminde bulunmaktır. Fakat onda da yakalanmış ve şiddete maruz bırakılmıştır.

Aktivitelere Esme, kocası Halil öldükten sonra okuryazar olması sayesinde her işle kendi başına ilgilenmeye başlar. Evin geçimiyle ilgilenir.

ÖRNEK ANILAR

Geleneksel Abbas'ı istediği halde ailesi razı gelmediği için onunla evlenemeyen Esme, Abbas hapisten kaçıp geldiğinde onu her şeyin bittiğine ikna etmek için uğraşır ve evliliğinin devamını kendi isteklerinin üzerinde tutar. Abbas'ın dönüşünü mutsuz evliliğinden kurtulmak için bir fırsat gibi görmektense onunla gizlice buluşmakla yetinir.

Umutsuz Oğluyla birlikte kaçmaya çalıştığı sırada yolda Hasan'ın amcası tarafından yakalanır. Hasan'ı alarak giden amcası dayanamayıp Esme'yi de yoldan aldırır. Köye döndüklerinde kalabalık toplanmış Esme'yi beklemektedir ve Halil'in kan istediğini söylemektedir Esme kimseye cevap vermeden ve kimseye bakmadan doğruca evine girer. Ne kendini ne de oğlu Hasan'ı savunur.

Sadık Bir gün, Hasan'ın amcası Mustafa, ölümden kurtulmak için köyü terk etmesi konusunda Esme'yi ikna etmeye çalışır. Esme oğlu olmadan hiçbir yere gidemeyeceğini söyler ve her şeye rağmen o köyde oğluyla yaşamaya devam eder.

İdareci Hasan'ın büyükannesinin evinden döndüğü bir gün Esme Hasan'a sarılmasına rağmen bir karşılık alamaz ve kayınvalidesinin neler söylediğini tahmin eder fakat onun aleyhine hiçbir şey söylemez. Susmayı tercih eder.

Tedirgin Bir gece Halil'in dağlı akrabaları tarafından evi basılır ve kurşunlanır. Esme o gece kaçarak kendini kurtarsa da artık geceleri korkudan uyuyamamaya başlar ve yatağının içinde sürekli olarak saçlarını tarar.

Büyükanne (Kavgacı)

Karakter İnce ve uzun boylu güzel bir kadın olan büyükanne oğlu öldürülene değin güleç bir insan olarak bilinir. Oğlu öldürüldükten sonra yüzü bir daha gülmez ve sürekli yas tutar. Gelini Esme'ye en

başından beri nefret doludur. Oğlu Halil Esmeye tecavüz edip onu kendisiyle evlenmeye mecbur bıraktığında onu gelin olarak istemez. Halil öldürüldüğünde de asıl suçlunun Esmeye olduğunu ve başka erkeklere umut verdiği için oğlunun ölümüne neden olduğunu söyler. Torunu Hasan'ı annesi Esmeye'nin asıl suçlu olduğuna ve ölmesi gerektiğine inandırmak için elinden gelen her şeyi yapar.

Aktiviter Evinde zaman geçirirken torunu onu her ziyarete geldiğinde oğlu Halil'in intikamını alması için onu ikna etmeye çalışır. Kimi zaman da oğlunu öldüren Abbas'ın Esmeye tarafından gömüldüğü yeri aramak için kayalıkları gezerek ağıtlar yakar.

ÖRNEK ANILAR

Takıntılı Genç kızlığından beri belinden çıkarmadığı kuşağıyla dolanan büyükanne, sahip olduklarına olan düşkünlüğünü oğlunu öldüren Abbas'ın Esmeye tarafından gömülen cesedini arayarak da sergiler. Cinayetin üzerinden uzunca bir süre geçmesine rağmen Abbas'ın cesedini kartallara yem etmek için kayalık bölgelerde gezinip ağıtlar yakar.

Kararlı Esmeye'yi öldürtme konusunda kararlı olan büyükanne, Hasan'ın annesine karşı duyduğu ve toplum tarafından onaylanan tek hissin kıskançlık olacağını bilir. Nitekim bütün köy Esmeye sevgilileriyle buluşurken Hasan'ın onları izlediği hikayeler üretip bu hikayeler üzerinden Hasan'ı kınamaya başlamıştır. Böylece büyükanne de herkesin annesinin güzelliğine dair hikayeler anlatmaya başladığı bir zamanda annesinin güzelliğini övgülere boğar ve böyle güzel bir kadının yalnız kalmayacağını bir gün mutlaka babasının yerine başka erkekleri koyacağı endişesini Hasan'a yerleştirir. Bu şekilde de hedefine ulaşır.

Deđer bilmez Torunu Hasan, dedesinin tüfeğiyle çıktığı avdan bir tavşanla döndüğünde Esmeye büyükanne ve oğullarını akşam yemeğine davet eder. Üç oğlu daveti kabul edip yemeğe gitmesine rağmen büyükanne gitmez.

Şikayetçi Halil öldürüldükten sonra Abbas'ın cesedini aramak için çıktığı kayalıklarda torununu yanına alıp geriye kalan üç oğlundan hiçbirisi Halil öldürüldüğü gün Esmeye'yi öldürecek cesareti kendinde bulamadığı için söylenir.